

Archivolta s. 34-43

Wyspa Kultury. Abu Dhabi, ZEA **Cultural District of Saadiyat Island, Abu Dhabi, UAE**

Jan Lorenc

L+Y Design, Roswell-Atlanta, USA

Krystyna Januszkiewicz

WA Politechnika Poznańska

Słowa kluczowe: architektura, muzeum, sztuka, kultura,

Keywords: architecture, museum, art, culture

Streszczenie

Przedstawia się projekt rozwoju Wyspy Saadiyat w Abu Dhabi, stolicy Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Wyspa ta w całości poświęcona jest kulturze i sztuce. Bezprecedensowy w swojej skali i zakresie Saadiyat Dystrykt Kultury będzie centrum kultury globalnej o oddziaływaniu lokalnym, regionalnym, a także międzynarodowym przyciągając odwiedzających poprzez unikatowe ekspozycje, stałe kolekcje dzieł sztuki oraz różnorakie pokazy sztuk scenicznych. Ikoniczne instytucje będą ulokowane w budynkach, które stanowią będą credo architektury początku XXI wieku. Plan zagospodarowania wyspy sporządzony został przez Hensler oraz Skidmore, Owings & Merrill, z udziałem Fundacji Guggenheima. Dystrykt Kultury obejmować będzie cztery muzea oraz centrum sztuk scenicznych, a także 19 pawilonów wystawienniczych rozmieszczonych wzdłuż kanału wodnego. Stworzony przez architektów światowej sławy (laureatów Nagrody Pritzкера: Zaha Hadid, Norman Foster, Jean Nouvel, Frank Gehry, Tadao Ando) będzie wyróżniać się na scenie międzynarodowej dzięki obiektom takim jak: Zayed National Museum, Louvre Abu Dhabi, Guggenheim Abu Dhabi oraz Performing Arts Centre. Jeśli ten plan uda się zrealizować zgodnie z planem następnej dekadzie, zgodnie z przewidywaniami, to będzie to największy na świecie i jedyny w historii najnowszej projekt dotyczący inwestycji dla sztuki i kultury.

Abstract

The designs presented here in Abu Dhabi, the capital of the United Arab Emirates and one of the world's top oil producers, are to be built on an island just off the coast and include three museums designed by the celebrity (Pritzker Prize laureates) architects Frank Gehry, Jean Nouvel and Tadao Ando, as well as a sprawling, spaceship like performing arts center designed by Zaha Hadid.

Gehry's building is intended for an Abu Dhabi branch of the Guggenheim Museum featuring contemporary art and Nouvel's for a classical museum, possibly an outpost of the Louvre Museum in Paris. Ando's project is to house a Maritime Museum reflecting the history of the Arabian Gulf.

In all, the project known as the Cultural District of Saadiyat Island, would create an exhibition space intended to turn this once-sleepy desert city along the Persian Gulf into an international arts capital and tourist destination. If completed according to the plan sometime in the next decade, consultants predict, it could be the world's largest single arts-and-culture development project in recent memory.

Miasto Abu Dhabi, stolica Zjednoczonych Emiratów Arabskich (ZEA), położone jest na wyspie Abu Zabi, wokół której znajduje się wiele różnej wielkości wysp Zatoki Perskiej. Największą z nich, o strategicznym znaczeniu, jest wyspa Lulu, chroniona od strony morza falochronami. Drugą dużą wyspą, połączoną z miastem Abu Dhabi jest wyspa Saadiyat, popularne miejsce spędzania wolnego czasu. Wkrótce wyspę tą można będzie nazwać „Wyspą Kultury” o zakrojonym na szeroką skalę programie perspektywnego rozwoju.

Obecnie wyspa Saadiyat jest w trakcie transformacji. W 2004 Zarząd Turystyki Abu Dhabi (ADTA) zlecił przedsiębiorstwu Tourism Development & Investment Company (TDIC) zajmującemu rozwojem turystyki w ZEA zadanie uczynienia z wyspy Saadiyat miejsca wypoczynkowego o klasie światowej. W programie znalazły się kondominia mieszkaniowe, strefy dla biznesu oraz centrum turystyczne na najwyższym poziomie. Szczególny nacisk położono na wrażliwość środowiskową, związku z Naturą i zrównoważony rozwój. Obszar wyspy podzielono na siedem dzielnic odpowiednio do założeń programowych. Dzielnicę dedykowaną kulturze wyznaczono po stronie znajdującej się naprzeciw wyspy Abu Zabi i jej znanego, ekskluzywnego wybrzeża rekreacyjnego Corniche.

Podróżując po Bliskim Wschodzie, można zauważyć, iż w ostatniej dekadzie coraz większy nacisk kładziony jest tam na ekofektywną architekturę o cechach ikonicznych. Tendencja ta występuje już we wszystkich emiratach, a najbardziej widoczna jest w Abu Dhabi i Dubaju, dwóch głównych miastach ZEA.

Jednak, jeśli chodzi o tworzenie krajobrazu miejskiego to miasta te prezentują zupełnie różne podejścia. W Abu Dhabi przyjęło bardziej wyrafinowany stosunek do planowania urbanistycznego, natomiast w Dubaju brak jest jeszcze wycucia specyfiki prawdziwego miejsca.

Każdy z projektów dla Abu Dhabi, w przeciwieństwie do Dubaju, musi respektować wytyczne dotyczące zagospodarowania przestrzeni miejskiej. Abu Dhabi jest dziś w trakcie planowania dzielnicy stołecznej, która pomieści budynki rządowe i zabudowę o innym przeznaczeniu. Lorenc+Yoo Design uczestniczyło w opracowaniu jednego z tych projektów, nazwanego Mohammed bin Zayed City. Zaprojektowano tam to co można nazwać miejscem, zabudowę o wyrazistym charakterze z siatką ulic ułatwiających komunikację w całej dzielnicy. Jest to postawa, która nie zdołała się jeszcze zakorzenić w Dubaju.

W ciągu ostatnich kilku lat można było być świadkiem powstawania nowych agencji rządowych w celu koordynacji i realizacji planów urbanistycznych obu tych miast. Wynikiem tej działalności jest m.in. plan Dzielnicy Kultury na wyspie Saadiyat. Wprowadza on sztuki piękne do Abu Dhabi za pośrednictwem architektury, zaprojektowanej przez architektów o światowej renomie, laureatów Nagrody Prizkera, takich jak: Frank Gehry (1989), Tadao Ando (1995), Norman Foster (1999), Zaha Hadid (2004), Jean Nouvel (2008). Powstanie tu: Muzeum Narodowe im. im. Szejka Zayed, Muzeum Guggenheima, Muzeum Maritime, Centrum Sztuki Performance oraz Louvre Abu Dhabi.

Dzielnica Kultury Saadiyat jest częścią kompleksowego Planu Abu Dhabi 2030 sporządzonego w 2006 przez SOM (Skidmor, Owens, Merrill). Nowy plan zagospodarowania wyspy został zainicjowany przez szejka Kalifę bin Zayed Al Nahyan, władcę Abu Dhabi, Prezydenta Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Opiera się on na szeroko zakrojonych badaniach urbanistycznych, a jego celem jest podkreślenie wspólnoty, która świadczyć będzie o przyszłości Abu Dhabi i ZEA. Makieta tego planu w skali architektonicznej oraz projekty koncepcyjne poszczególnych obiektów stanowią wystawę pt. *Saadiyat Island Cultural District Exhibition* w ekskluzywnym hotelu nazwanym Pałacem Emiratów w Abu Dhabi, a także w pawilonie wystawowym na wyspie *Saadiyat*.

Obecnie na wyspie jest już na ukończeniu budowa kondominiów mieszkaniowych. W centrum Dzielnicy Kultury wznoszone jest już Muzeum Narodowe im. Szejka Zayed, projektu Normana Fostera, które stanie się muzeum narodowym ZEA. Będzie ono opowiadać historię powstania ZEA, przedstawiać historię regionu i jego kulturowych koneksji na całym świecie. Podobnie jak w projekcie Masdar City na wyspie Abu Zabi, Foster starał się tu maksymalnie wykorzystać energię słoneczną i wodę morską w utrzymaniu mikroklimatów we wnętrzach. Niewątpliwie muzeum to, bardziej wyraziste w formie będzie ikona narodową ZEA.

Muzeum Guggenheima zaś, podobnie jak inne realizacje muzeów dla tej fundacji, budowane wedle projektu Franka Gehry'ego stanie się forum międzynarodowym dla sztuki współczesnej i innowacji architektonicznej. Będzie to jedyne Muzeum Guggenheima w regionie. Aspiracją Abu Dhabi jest posiadanie stałej kolekcji dzieł począwszy od lat 60. XX w. Gehry zaprojektował jedną z najlepszych i najbardziej twórczych przestrzeni muzealnych. Istotne jest bowiem, w jaki sposób ludzie poruszają się w przestrzeni aby zobaczyć kolekcję, promuje to unikalny sposób myślenia o sztuce.

Jak twierdził Gehry, obiekt jest „celowo niestaranny”. Formy stożkowe mają pracować wieże wiatrowe sprawdzone przez wieki na pustyni. Obszerne atrium zaś udostępniać będzie nie tylko galerie ale także przestrzenie przeznaczone dla sztuk scenicznych, warsztatów, kawiarni etc. Przewidziano tu o wiele bogatszy program niż ma obecnie Muzeum Guggenheima w Nowym Jorku.

Czytelność formy jest istotna dla tak ważnej instytucji jak Muzeum Morskie. Zaproponowana przez Tadao Ando ikoniczna łódź *dhow* jest znakomicie wprowadzona w kubaturę muzeum. Obecność morskiego dziedzictwa jest nie tylko w Abu Dhabi i Dubaju, ale także we wszystkich emiratach. Na wystawie w Pałacu Emiratów można zobaczyć model tego obiektu w przekroju, który ukazuje zawartość i sposób, w jaki forma łodzi odnosi się do masy budynku.

Zaha Hadid zaś zainspirowana płynnością form w świecie przyrody, zaprasza widzów na najwyższe kondygnacje skąd rozciągać się będą widoki na Zatokę Perską. Występować tu będą światowej klasy wykonawcy opery, dramatu i muzyki z każdego zakątka kuli ziemskiej.

Muzeum Narodowe Zayed

Architektura arabska pozwalała ludziom przeżyć przez wieki w ekstremalnych warunkach klimatycznych. Obserwując drogę słońce i ruch powietrza wypracowano systemy modulacji klimatu wewnątrz mieszkalnych i użytkowanych wspólnie targowisk i meczetów. Podpatrywanie tych rozwiązań dziś prowadzi wprost do nowych rozwiązań opartych na prostych pomysłach. W projekcie Muzeum Narodowego Foster zręcznie wykorzystuje te pomysły tworząc monumentalną formę inspirowaną dynamiką skrzydeł sokoła, aby w ten sposób nawiązać do sportu narodowego jakim jest sokolnictwo, uprawiane z zamiłowaniem przez szejka Zayed bin Sultana Al Nahyan (1918-2004), twórcę UAE. „To wielki przywilej projektować Muzeum Narodowe, realizować wizję szejka Zayed prowadzące do dynamicznego rozwoju kraju poprzez umiłowanie Natury i jego dziedzictwa.” - mówił Foster w jednym z wywiadów.

Dlatego też lotki sokoła były inspiracją w ukształtowaniu wysoko wydajnych energetycznie wież o wysokości od 73 m do 124 m. Wieże te, podobnie jak w tradycyjnej architekturze arabskiej, służą wymianie i chłodzeniu powietrza, a rozwieszane tam mokre prześcieradła, zastąpiły zraszane automatycznie powierzchnie zapewniające odpowiednią temperaturę i wilgotność. Wieże to lekka konstrukcja stalowa posadowiona na szczycie ziemnego kopca o wysokości 30,7 m, który otoczony lustrem wody, niczym wyspa, kryje w swoim wnętrzu przestrzenie ekspozycyjne, audytorium, sale audiowizualne etc. o łącznej powierzchni 53,331 m². Bliskość wody wynika tu z potrzeby użycia jej w drugim obiegu oraz utrzymania przyjaznego mikroklimatu niektórych pomieszczeń. Otoczona wodą wyspa to także 21,439 m² ogrodów publicznych projektu Atelier Dreseitl, firmy o światowej renomie w projektowaniu krajobrazu.

Muzeum Narodowe będzie mieścić ekspozycje dotyczące historii kultury regionu oraz zjednoczenia ZEA poprzez historię życia szejka Zayed bin Sultan Al Nahyan, ojca narodu. Będą tu eksponaty związane z życiem szejka Zayed, sokolnictwem i ochroną środowiska w ZEA. Znajdą się także ekspozycje dotyczące ziemi i wody, ludzi i dziedzictwa, historii i społeczeństwa, nauki, oraz religii. W muzeum przewidziana jest Biblioteka im. Szejka Zayed. Forma inspirowana była dynamiką lotu sokoła, który jest symbolem dziedzictwa ZEA. Najwyższa z wież osiągnie wysokość 154 m. Obiekt będzie minimalizować zużycie energii poprzez zastosowanie naturalnej wentylacji i oświetlenia w pięciu wieżach, wykorzystując panele fotowoltaiczne i technologie wymiany ciepła.

Guggenheim Museum - Frank O Gehry

Muzeum Sztuki Współczesnej w Abu Dhabi będzie największym, jak do tej pory, muzeum Fundacji Guggenheima na świecie. Na powierzchni ponad 45 000 m² będą udostępniane największe kolekcje światowej współczesnej. Muzeum będzie koncentrować się nie tylko na wystawach ale także obejmować program edukacyjny dotyczący rozumienia sztuki kultury Zachodu. W celu obniżenia zużycia energii sięgnięto po tradycyjne rozwiązania oparte o naturalny przepływ powietrza oraz materiały stosowanie od wieków.

Muzeum Morskie - Tadao Ando

Obecność morskiego dziedzictwa jest widoczna nie tylko w Abu Dhabi czy Dubaju, ale we wszystkich emiratach. Forma Muzeum Maritime znakomicie odwołuje się poprzez swoje ukształtowanie do tradycyjnej łodzi *dhow*, budowanej od pokoleń dla połowiaczy pereł z nad Zatoki Perskiej. Unikatowa krzywizna dna tej łodzi została odwrócona i wprowadzona w kubaturę muzeum zapewniając obiektowi niekonwencjonalną formę. Budowla o długości 108 m i szerokości 36m osiągnie wysokość 27 m i kubaturę 61 000 m³. Muzeum to będzie oferować 33 300 m² powierzchni ekspozycyjnych znajdujących się pod i nad powierzchnią wody.

Centrum Sztuk Scenicznych – Zaha Hadid

Do Centrum Sztuk Scenicznych projektu Zaha Hadid Architects, również można się dostać z Arterial Road, pełnej zieleni obwodnicy wyspy. Forma obiektu jest „biologiczną analogią”. Komponenty takie jak gałęzie, łodygi, owoce oraz liście transformowane były od abstrakcyjnego diagramu do formy architektonicznej. Wysokość obiektu osiągnie 62 m i mieścić będzie dwie sale koncertowe, salę operową i teatralną oraz widowiskową salę wielofunkcyjną mogącą pomieścić 6 300 widzów. W Obiekcie znajdzie się także Akademia Sztuk Scenicznych.

Louvre Abu Dhabi - Jean Nouvel

W ciągu dalszym linii brzegowej zlokalizowany został Louvre Abu Dhabi projektu Atelier Jean Nouvel. Tak prestiżowe muzeum znalazło się pomiędzy Centrum Sztuk Scenicznych a Muzeum Guggenheima i dostępne jest nie tylko od Arterial Road, ale także od strony przystani obsługującej również Muzeum Guggenheima. Wprowadzenie tej instytucji kultury do Abu Dhabi to wynik porozumień między UAE i Francją. Tak jak Louvre w Paryżu forma tego obiektu umiejętnie łączyć będzie nowoczesność i tradycję, a znajdująca się tu kolekcja przedstawiać będzie Abu Dhabi jako miasto na styku kultur Wschodu i Zachodu. Louvre Abu Dhabi jest w trakcie tworzenia własnej kolekcji narodowej, która będzie uzupełniana przez eksponaty wypożyczane z różnych francuskich instytucji artystycznych.

Podparta w trzech punktach kopuła o średnicy 180 m jest znakiem ikonicznym tego obiektu. Przekrywa ona 60 000 m² powierzchni ekspozycyjnych znajdujących się w prostokreślnych bryłach rozrzuconych przy brzegu Zatoki Perskiej. Louvre Abu Dhabi jest w trakcie tworzenia własnej kolekcji narodowej, która będzie uzupełniana przez eksponaty wypożyczane z różnych francuskich instytucji artystycznych.

Kopuła to gra światła i cienia, nawiązanie do ażurowych przegród służących do modulacji klimatu w tradycyjnych budowlach Bliskiego Wschodu. Nouvel rozumie, że światło może być traktowane tak aby powstało magiczne poczucie wytchnienia, jak pod palmami w pustynnej oazie w pobliskim Al Ain gdzie światło jest modulowane przez liście palmowe. Projekt kopuły został opracowany wraz z konstruktorami przy użyciu cyfrowych narzędzi projektowania i współpracy z Gehry Technologies. Sporządzono ponad 1000 arkuszy baz danych opisujących wyniki analiz odnośnie położenia i parametrów prętów siatki kopuły. Każdy z ponad 100 000 prętów został określony i rozmieszczony na 3D modelu. Przeprowadzono także racjonalizację łączenia i określono wymogi fabrykacji. Na podstawie tych danych niemiecka firma One-to-One wykonała model testowy kopuły w skali 1: 33 (średn. 6 m) w celu studiów nad modulacją światła.

Emanowanie skrajnie nowoczesną architekturą ma na celu ukazać emirat i miasto Abu Dhabi nie tylko poprzez gospodarkę napędzaną zyskami ze sprzedaży ropy naftowej, lecz także, a nawet przede wszystkim, jako jedno z bardziej atrakcyjnych miast regionu pod względem kreowania nowych możliwości rozwoju i prowadzenia biznesu.

Abu Dhabi w swoim zrównoważonym rozwoju podąża w kierunku integracji kulturowej. Saadiyat Island Cultural District jest manifestem kreatywnej koegzystencji nowego ze starym, a także potwierdzeniem, że tylko myślenie holistyczne w projektowaniu zrównoważonym prowadzi do właściwych relacji Człowiek- Technologia- Natura- Kultura.

BIBLIOGRAFIA

[1] ADTA: *Saadiyat Island Cultural District Exhibition*. Abu Dhabi, Emirates Palace, Exhibition Catalogue 2007.

[2] Tuan Y-F., *Space and Place. The perspective of Experience*, Edward Arnold, London, 1977, p. 28-36.

[3] SCD: *Saadiyat Cultural District Abu Dhabi*, Exhibition Brochure 2012.

[4] Carvalho S. Hardy W., Dickson G., *First Solar to help power Masdar. UAE green city*, Reuters UK, 28 July 2012.